

[Forside](#) / [Uttalelser](#)

/ Vurdering av avdødes vilje ved kommunens avgjørelse av gravform

Vurdering av avdødes vilje ved kommunens avgjørelse av gravform

30.10.2024 (2024/3795)

Saken gjelder kommunens vurdering av avdødes vilje ved avgjørelse om avdødes gravform. Avdødes barn var uenige om hva avdøde hadde ønsket og la frem motstridende erklæringer om avdødes vilje. Avdødes sønn hadde, ifølge klageren i saken, vært dømt for vold og trusler mot avdøde og skal også ha vært ilagt besøksforbud mot henne inntil få måneder før hun døde.

Sivilombudet har kommet til at det er begrunnet tvil om kommunen har foretatt en forsvarlig vurdering av hva som var avdødes vilje, noe som kan ha hatt betydning for saken, jf. sivilombudsloven § 12 første ledd bokstav c. Kommunen bes om å behandle saken på nytt og sende kopi av den nye avgjørelsen til Sivilombudet.

Sakens bakgrunn

(1) A (avdøde) døde 3. mars 2024. Hun etterlot seg barna B (avdødes sønn) og C (klageren). Avdødes barn var uenige om avdøde skulle begraves i navnet minnelund eller ordinær urnegrav. Avdødes sønn hadde tatt på seg ansvaret for å besørge gravferden. Klageren kontaktet kommunen og viste til at kommunen kunne treffe nødvendige avgjørelser dersom det er uenighet om hvem som skal besørge gravferden. Hun opplyste

også at broren hennes var psykisk syk, og at han gjennom år hadde trakassert avdøde og flere ganger gått til fysisk angrep på henne. Hun skrev videre at avdøde hadde hatt voldsalarm i flere år og frem til et par uker før hun døde. Avdødes sønn hadde flere ganger blitt ilagt kontakt- og besøksforbud overfor avdøde og klageren, senest mellom september 2023 og januar 2024. Ifølge klageren har han blitt dømt for drapstrusler og vold mot moren. Klageren skrev at avdøde ønsket navnet minnelund som gravplass. Klageren sendte inn dokumentasjon for å vise at avdøde ønsket dette, og hun viste til at avdøde hadde gitt fremtidsfullmakt til henne.

(2) Avdødes sønn, ved vergen, skrev til kommunen at avdøde hadde akseptert at det skulle opprettes en grav for henne. Avdødes sønn la videre frem en erklæring om at han hadde avtalt med avdøde at hun skulle legges i en grav, medunderskrevet av et vitne som bekreftet at denne samtalen hadde funnet sted.

(3) 22. mai 2024 bestemte kommunen at avdøde skulle tildeles ordinær urnegrav. Kommunen viste til gravplassloven § 9 tredje ledd, og at det ved uenighet mellom like nære etterlatte er åpning for at kommunen treffer avgjørelse i spørsmål om gravform. Kommunen viste til at avdødes sønn ønsket ordinær urnegrav, klageren ønsket navnet minnelund, og at begge parter hadde vist til avdødes siste ønske.

(4) Kommunen skrev i sin avgjørelse at de la vekt på at avdødes sønn som gravferdsansvarlig ønsket ordinær urnegrav. Kommunen viste til at det var motstridende opplysninger om hva avdøde ønsket, og de mente ordinær urnegrav var et naturlig valg der det er uenighet om gravsted.

(5) I klagen til ombudet skrev klageren blant annet at kommunens begrunnelse inneholdt vesentlige feil og mangler, at det var tatt utenforliggende hensyn, og at avgjørelsen var grovt urimelig. Det ble særskilt vist til at avgjørelsen manglet omtale og vurderinger av klagerens anførsler om vold fra avdødes sønn mot avdøde.

Våre undersøkelser

(6) Vi fant grunn til å undersøke saken nærmere med kommunen. Avdødes sønn ble varslet om undersøkelsen og fikk anledning til å kommentere saken.

(7) Vi spurte først om kommunen mente de hadde plikt til å vurdere hva som var avdødes ønske, noe kommunen bekreftet. Vi spurte videre om kommunen hadde foretatt en slik vurdering og hvor i vedtaket og/eller saksdokumentene vurderingen fremgikk.

(8) Kommunen viste i sitt svar blant annet til at saksbehandlingen måtte være tilpasset sakens karakter og behovet for en rask avslutning av saken. Fordi begge avdødes barn mente de hadde konkret informasjon om avdødes vilje og hadde vitner mv. som støttet deres standpunkt, var det ikke sannsynliggjort hva som var avdødes vilje om gravform.

Dette fremgikk av vedtaket ved at de skrev at det er motstridende opplysninger om hva avdøde ønsket. Når det ikke var sannsynliggjort hva som var avdødes ønske, mente kommunen det var naturlig med ordinær urnegrav.

(9) Vi spurte om kommunen hadde vurdert hvilken betydning det kunne ha for erklæringen avdødes sønn la frem at sønnen skulle ha vært dømt for vold og trusler mot avdøde, og at han frem til noen måneder før erklæringen var ilagt besøksforbud overfor henne.

Kommunen mente det var vanskelig å legge stor vekt på disse opplysningene, fordi de ikke var bekreftet eller utdypet i andre kilder eller fra andre personer. De mente også at det hadde formodningen mot seg at en pleier skulle bekrefte innholdet i sønnens samtale med avdøde dersom det den ansatte overhørte ikke fremsto som avdødes frie vilje.

(10) Avdødes sønn kommenterte saken og skrev blant annet at klageren hadde snakket usant om ham.

(11) Klageren kommenterte kommunens redegjørelse, og hun skrev blant annet at kommunen feilaktig hadde likestilt hva som er «naturlig» gravform med hva som er «vanlig». Hun skrev at kommunen ikke hadde forsøkt å avklare helt sentrale opplysninger om vold, trusler og besøksforbud mv., og at hun kunne ha sendt dem dokumentasjon på dette dersom kommunen betvilte påstandene eller behøvde dokumentasjon for å kunne legge dem til grunn i sin vurdering.

Sivilombudets syn på saken

Rettslig bakgrunn

(12) I gravplassloven § 9 tredje ledd står det:

«Ved uenighet om hvem som skal sørge for gravferden, treffes nødvendig avgjørelse av kommunen på grunnlag av bestemmelsene i første og annet ledd. Avgjørelsen kan ikke påklages.»

(13) Ved slik uenighet følger det av Ot.prp.nr.64 (1994–1995) side 64 at «[k]ommunen kan da bestemme hvem av de like nære som skal ha rett til å sørge for gravferden, eventuelt selv treffe avgjørelse i f.eks. spørsmål om valg av begravellesform eller -sted.» Avgjørelsen kommunen treffer i en slik sak, kan ikke påklages, jf. gravferdsloven § 9 tredje ledd. Dette er i nevnte proposisjon side 64 begrunnet i «avgjørelsens særegne karakter og behovet for en rask avslutning av saken».

(14) Forvaltningen vil i utgangspunktet måtte rette seg etter de føringene som følger av forarbeidene for utøvelsen av skjønnet sitt. I Ot.prp. nr. 64 (1994-1995) side 64 står det blant annet:

«Når det gjelder valg av begravellesform, må det forutsettes at de som sørger for gravferden i størst mulig utstrekning vil respektere avdødes ønsker.»

Kommunens vurdering av avdødes vilje

(15) Som det fremgår av forarbeidene vist til over, forutsettes det at den som sørger for gravferden i størst mulig utstrekning respekterer avdødes ønsker. Sivilombudet er derfor enig med kommunen i at de hadde plikt til å vurdere hva som var avdødes vilje, selv om dette i enkelte tilfeller ikke alltid vil være mulig å sannsynliggjøre. Ombudet er også enig i at saksbehandlingen må være tilpasset sakens karakter og behovet for en rask avslutning. Dette vil sette grenser for hvor grundig det kan kreves at vurderingen av avdødes vilje er.

(16) I kommunens avgjørelse er det konkludert med at det foreligger motstridene opplysninger om hva avdøde ønsket. Noe nærmere om hvordan kommunen selv vurderte hva som var avdødes vilje, fremgår ikke. I denne saken hadde klageren kommet med innvendinger mot sønnens opplysninger om avdødes vilje, grunnet tidligere historikk om vold, trusler og besøksforbud mot avdøde. Dette er opplysninger som etter ombudets oppfatning, dersom de er korrekte, åpenbart vil kunne ha betydning for vurderingen av om informasjonen avdødes sønn la frem kan ses som et uttrykk for avdødes reelle vilje. Tidligere vold og trusler fra nærstående vil kunne medføre at den som har blitt utsatt for dette, lettere vil kunne gi uttrykk for det vedkommende mener vil være i tråd med tidligere voldsutøvers ønske.

(17) Ut fra kommunens redegjørelse til ombudet, fremstår det som at også kommunen mener at dette i utgangspunktet er relevante opplysninger for vurderingen av hva som var avdødes reelle vilje. De fant det imidlertid «vanskelig å legge stor vekt på disse opplysningene, da de ikke var bekreftet eller utdypet i andre kilder eller fra andre personer». Ombudet kan imidlertid ikke se at kommunen har gjort noe nærmere for å verifisere disse opplysningene eller bedt klager om å dokumentere sine påstander. Ifølge klager fikk hun opplyst av kommunen på telefon at de ikke betvilte at opplysningene medførte riktighet, og at hun derfor ikke sendte kommunen dokumentasjonen som hun besitter angående disse forholdene. Dersom kommunen likevel var i tvil om informasjonen var riktig, mener ombudet at kommunen skulle ha forsøkt å få avklart dette nærmere ved ytterligere undersøkelser eller bedt klager om å dokumentere sine påstander.

(18) Opplysningene om vold og trusler var videre en sentral anførsel fra klageren. Ombudet finner at også dette taler for at kommunen skulle ha innhentet nærmere opplysningene dersom opplysningene ikke ble ansett som sannsynliggjort. At såpass vesentlige anførsler som tidligere vold og trusler mot avdøde ikke er omtalt i kommunens avgjørelse, verken i omtalen av sakens faktum eller i kommunens vurdering av saken, gir grunnlag for tvil om hvor ansvarlig kommunens saksbehandling har vært på dette punktet.

(19) Selv om behovet for en rask avslutning av saken setter grenser for hvor grundig det kan kreves at kommunen skal vurdere hva avdødes vilje var, skulle kommunen etter ombudets mening ha vurdert de angivelige forholdene knyttet til trusler og vold mot avdøde mer nøye ved vurderingen av om erklæringen avdødes sønn la frem var et uttrykk for avdødes reelle vilje. På bakgrunn av dette finner ombudet at det er begrunnet tvil om kommunen har foretatt en forsvarlig vurdering av hva som var avdødes vilje, noe som kan ha hatt betydning for saken, jf. sivilombudsloven § 12 første ledd bokstav c. Kommunen bes derfor om å behandle saken på nytt.

Konklusjon

(20) Sivilombudet har kommet til at det er begrunnet tvil om kommunen har foretatt en forsvarlig vurdering av hva som var avdødes vilje, noe som kan ha hatt betydning for saken, jf. sivilombudsloven § 12 første ledd bokstav c. Kommunen bes om å behandle saken på nytt og sende kopi av den nye avgjørelsen til Sivilombudet.

30.10.2024 (2024/3795)